**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**
**ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**
**Декан**
географічного факультету
_____ (М.Д. Заячук)
**“** 12 **”** **серпня 2024 року**

# РОБОЧА ПРОГРАМА
# навчальної дисципліни

# ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ

**Вид дисципліни (за компонентом ОП):** обов’язкова

**Освітньо-професійна програма: Географія**

**Спеціальність**: 106 Географія

**Галузь знань**: 10 Природничі науки

**Рівень вищої освіти**: перший (бакалаврський)

**Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами:** географічний

**Мова навчання:** українська

**Чернівці 2024 рік**

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічних знань» складена відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми «Географія» затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 12 від 21.12.2020 року).

Розробник: кандидат географічних наук, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Єремія Ганна Іванівна

Викладач: кандидат географічних наук, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Єремія Ганна Іванівна

Погоджено з гарантом освітньої програми

Дарія ХОЛЯВЧУК

та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № від “ ” серпня 2024 року

Завідувач кафедри економічної географії
та екологічного менеджменту Богдан РІДУШ

Схвалено навчально-методичною радою факультету

Протокол № 1 від “12 ” серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради факультету Наталя АНДРУСЯК

**Мета навчальної дисципліни:**

**Мета** викладання освітньої компоненти «Основи економічних знань» є формування у здобувачів вищої освіти уявлення про економічні явища і процеси, механізми функціонування економіки, що спрямоване на формування їх економічного світогляду і раціональної поведінки в різних економічних умовах.

**Пререквізити:** Дисципліна «Основи економічних знань» є обов'язковою освітньою компонентою ОП. Для ефективного засвоєння курсу здобувач вищої освіти повинен попередньо опанувати таку дисципліну як «Економічна і соціальна географія України»

**Результати навчання**

*Спеціальні компетентності*

1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів.
4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер географічної оболонки.

***Програмні результати навчання:***

1.Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

**У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має:**

***знати:***

- сутність і види економічних систем та загальні економічні закони їх розвитку;
- сутність ринкової економіки, механізм її функціонування, багатоваріантність ринкових моделей;
- особливості товарної форми організації суспільного виробництва, закон вартості, його функції, механізм дії та соціально-економічні наслідки;
- витрати як економічну категорію, види витрат суб'єктів ринку і домогосподарств; - сутність прибутку і його види;
- сутність зайнятості та основні принцип її забезпечення , державну політику в сфері зайнятості;
- сутність макроекономічної конкуренції, економічні функції і соціальну роль конкуренції, чинники конкурентних переваг суб'єктів господарювання у сучасних умовах;
- форми та види державного регулювання ринкових процесів, основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку;
- сутність та зміст сучасних економічних моделей розвитку суспільства;
- структуру світового господарства; - позитивні та негативні наслідки впливу глобалізаційних процесів на світовий економічний простір та національні економіки.

***вміти:***

- аналізувати основні макроекономічні показники соціально-економічного розвитку країни; - оцінювати рівень ринкової конкуренції і визначати конкурентні переваги суб'єкта господарювання;
- розраховувати витрати і прибуток суб'єктів господарювання і домогосподарств; володіти навичками:
- мінімізації інфляційних втрат для суб'єктів господарювання і домогосподарств;
- оцінки вартості капіталу і вибору ефективних напрямків його використання;
- проведення перспективного та ретроспективного аналізу показників розвитку економіки країни

**Опис змісту робочої програми освітньої компоненти**

| Форма навчання | Рік підготовки | Семестр | Кількість | | Кількість годин | | | | | | Вид підсумкового контролю |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | кредитів | всього годин | лекції | практичні | семінарські | лабораторні | самостійна робота | індивідуальні завдання | |
| **Денна** | 4 | 6 | 4.0 | 120 | 30 | 30 | - | - | 60 | - | іспит |

**Структура змісту навчальної дисципліни**

| Назви змістових модулів і тем | Кількість годин | | | |
|---|---|---|---|---|
| | денна форма | | | |
| | усього | у тому числі | | |
| | | л | прак | С.р. |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| Змістовий модуль 1. Економіка, підприємство та підприємництво | | | | |
| Тема 1. Вступ. Сутність та особливості економічних проблем | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 2. Конкурентні ринки | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 3. Ринкові структури | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 4. Підприємництво | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 5. Підприємництво як власна справа | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Разом за ЗМ1 | 60 | 15 | 15 | 30 |
| Змістовий модуль 2. Суспільне відтворення та економічний розвиток | | | | |
| Тема 6. Ринок як економічна система. Провали ринку | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 7. Інфляція | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 8. Сукупний попит і сукупна пропозиція | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 9. Економічне зростання | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Тема 10. Світова економіка | 12 | 3 | 3 | 6 |
| Разом за ЗМ 2 | 60 | 15 | 15 | 30 |
| Усього годин | **120** | **30** | **30** | **60** |

**Тематика лекційних занять з переліком питань**

**Тема 1.** Вступ. Сутність та особливості економічних проблем Економіка як наука Ключова економічна проблема. Економічні цілі. Поведінкова економіка

**Тема 2.** Конкурентні ринки

Попит Ціна, дохід і перехресна еластичність попиту Пропозиція Цінова еластичність пропозиції Ринкова рівновага

**Тема 3.** Ринкові структури

Досконала конкуренція Бар'єри для входу на ринок Монополії Олігополії

**Тема 4.** Підприємництво

Підприємницька активність та її роль у розвитку економіки Типи, види, системи підприємництва Підприємництво як інноваційна діяльність

**Тема 5.** Підприємництво як власна справа

Організаційно-правові форми підприємництва Основні принципи організування підприємницької діяльності та механізм започаткування власної справи Бізнес-планування

**Тема 6.** Ринок як економічна система. Провали ринку

Екстерналії як ринкові явища Суспільні блага Недосконала інформація Соціальна нерівність

**Тема 7.** Інфляція

Інфляція Сутність інфляції Вимірювання інфляції Види інфляції за темпами Наслідки інфляції

**Тема 8.** Сукупний попит і сукупна пропозиція

Макроекономічний кругообіг Сукупний попит Сукупна пропозиція Макроекономічна рівновага

Тема 9. Економічне зростання

Цілі економічної політики держави Економічна нестабільність та бізнес-цикли Економічне відновлення

**Тема 10.** Світова економіка

Міжнародна торгівля Міжнародна спеціалізація Абсолютні та відносні (порівняльні) переваги

**Тематика практичних занять з переліком завдань**

**Тема 1.** Сутність та особливості економічних проблем

Кейс «Глобальні проблеми сучасного звіту»

**Тема 2.** Конкурентні ринки

Кейс «Попит і пропозиція нафти»

**Тема 3.** Ринкові структури

Кейс «Цінові війни: хто виграє?»

Кейс «Чому компанії зростають?»

**Тема 4.** Підприємництво

Кейс «Конкурентність та підприємницький хитс»

**Тема 5.** Підприємництво як власна справа

Кейс «Розробка бізнес-плану на прикладі»

**Тема 6.** Ринок як економічна система. Провали ринку

Кейс «Як суспільні блага впливають на добробут населення»

**Тема 7.** Інфляція

Кейс «Держава та грошовий обіг»

**Тема 8.** Сукупний попит і сукупна пропозиція

**Кейс** «Споживчий попит і добробут»

**Тема 9.** Економічне зростання

Кейс «Економічні кризи та іхні прояви»

**Тема 10.** Світова економіка. Проаналізуйте діаграму (додається під час практичної роботми). Охарактеризуйте місце України у світовому рейтингу експорту пшениці. Чому Україна спеціалізується на експорті пшениці?

**Самостійна робота студентів**

| **Назва теми** | **Завдання для самостійної роботи** | **Вид роботи /години** |
|---|---|---|
| Тема 1. Сутність та особливості економічних проблем | Поведінкова економіка | Презентація /6 |
| Тема 2. Конкурентні ринки | Попит Пропозиція Ринкова рівновага | Презентація / 6 |
| Тема 3. Ринкові структури | Незалежність на олігополістичних ринках Монополістична конкуренція | Індивідуальне дослідження /6 |
| Тема 4. Підприємництво | Підприємницька активність та її роль у розвитку економіки | Індивідуальне дослідження /6 |
| Тема 5. Підприємництво як власна справа | Бізнес-планування | Індивідуальне дослідження /6 |
| Тема 6. Ринок як економічна система. Провали ринку Соціальна нерівність | Соціальна нерівність | Індивідуальне дослідження / 6 |
| Тема 7. Інфляція | Наслідки інфляції | Індивідуальне дослідження / 6 |
| Тема 8. Сукупний попит і сукупна пропозиція | Макроекономічна рівновага | Індивідуальне дослідження / 6 |

| | | |
|---|---|---|
| Тема 9.Економічне зростання | Цілі економічної політики держави | Індивідуальне дослідження / 6 |
| Тема 10. Світова економіка | Міжнародна торгівля. Імпорт та експорт | Індивідуальне дослідження / 6 |

*Питання, винесені на самостійне опрацювання, включені до змістовних модулів 1,2

**Методи навчання**

*При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.*

**Методи навчання і викладання:**

- словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда, навчальна дискусія, бізнес -кейси);
- наочні (презентації, демонстрування, ілюстрування);
- практичні (практична робота).
-самостійна робота над питаннями, окресленими програмою ОК.
-тренінги, нетворкінг, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо методи усного і письмового -контролю:
-методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань, кейсів, представлення аналітичних завдань.
-методи письмового контролю: контрольні роботи, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе,
-методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №109 від 28 березня 2022 року) (https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf) здобувачі освіти мають можливість на зарахування окремих видів робіт в рамках ОК на основі результатів, отриманих шляхом неформальної та/або неформальної освіти.

**Методи і засоби поточного та форми підсумкового контролю**

Форми та методи оцінювання
– презентації результатів виконання практичних завдань;
– презентація творчих завдань;
– питання до підсумкового контролю.

*Формами поточного контролю* - усна чи письмова (реферат, практична робота, індивідуальне опитування) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю – іспит.

**Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни**

Головним критерієм успішного освоєння дисципліни є досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом освоєння навчальної дисципліни.

**Критеріями оцінювання є:**

1. Контроль засвоєння лекційного і самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу здійснюється на основі ***усної співбесіди.***

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом ***їх поточної перевірки й оцінювання***.
3. Матеріал для *самостійної роботи студентів*, який передбачений в темі, оцінюється під час підсумкового контролю.

Кількість балів поточного контролю виводиться з оцінювання практичних робіт (форми контролю: опитування, вирішення практичних завдань, презентації) та самостійної роботи.

Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за практичні роботи та самостійної роботи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; 2 модуль – 30 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Іспит проводиться в усній формі. Загальна сума балів, яку може отримати студент – 40 балів. Проведення підсумкового контролю здійснюється в обсязі навчального лекційного матеріалу визначеного навчальною програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного контролю, підсумкового контролю до якого входить. У випадку отримання менше 50 балів за результатами студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Під час дистанційного навчання для забезпечення комунікації здобувачів з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle.

**Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти**

| Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*) | | | | | | | | | | Підсумковий контроль (залік) | Сумарна к-ть балів |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Змістовий модуль 1 | | | | | Змістовий модуль 2 | | | | | 40 | 100 |
| Т1 | Т2 | Т3 | Т4 | Т5 | Т6 | Т7 | Т8 | Т9 | Т10 | | |
| 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | 6 | | |

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

**Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

| 100-бальна шкала | Оцінка за національною шкалою | | Оцінка за шкалою ECTS | |
|---|---|---|---|---|
| | | | Оцінка (бали) | Пояснення за розширеною шкалою |
| 90-100 | Зараховано | Відмінно | A | відмінно |
| 80-89 | | Добре | B | дуже добре |
| 70-79 | | | C | добре |
| 60-69 | | Задовільно | D | задовільно |
| 50-59 | | | E | достатньо |
| 35-49 | Незараховано | Незадовільно | FX | (незадовільно) з можливістю повторного складання |
| 1-34 | | | | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | F | (незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання |

**Перелік питань для самоконтролю і контролю навчальних досягнень студентів**

**Рекомендована література**


1. Кудінова А. Основи економічних знань : навч. посіб. для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти / Алевтина Кудінова, Ірина Кулага, Ксенія Лопух. - Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с. https://lib.imzo.gov.ua
2. Історія економіки та економічної думки : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. - Київ : Знання, 2018.
3. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку : навч.-метод. Посіб. / О. Ю. Кононенко. - Київ : ДП «Прінт сервіс», 2016.
4. Данильян О. Г. Організація та методологія наукових досліджень / О. Г. Данильян. - Харків : Право, 2017.
5. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка – К.: ЦНЛ ., 2018.- 688с.
2. Горлач М.І., Соколов М.О., Кримов М.І., Лисенко С.Ф. та ін.. Економічна теорія: підручник для вищої школи – К.: ЦУЛ ., 2017.-532с.
3. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: Навчальний посібник – К.: Знання, 2014. – 711 с.
4. Базилевич В.Д. Економічна теорія: політекономія: практикум: Навчальний посібник – К.: Знання, 2013. – 496 с.
5. В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. Економічна теорія : підручник – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
6. Моцелюк Н.В. Політична економія. Економічнмй розвиток. Сучасні економічні системи. Світове господарство: Навчальний посібник – К.:ЦУЛ, 2014.-168с.
7. Осецький В.Л. Політекономія: Навчальний посібник – К.: НАУ, 2013. – 380 с.
8. Семененко В.М., Коваленко Д.І. Економічна теорія: Політекономія: Навчальний посібник – К.: ЦНЛ ., 2017.- 428с.
9. Сірко А.В.Економічна теорія: Політекономія: Підручник – К:ЦУЛ, 2017.- 448с. 10. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Політична економія: Навчальний посібник – К.: Кондор – Видавництво, 2013. – 464 с.
11. Федоренко В.Г. Політична економія: Підручник-К.:Алерта, 2015. – 487с.
12. Якобчук В.П. Економічна теорія: Навчальний посібник – К.:Ліра – К, 2015 – 408с.


**Допоміжна література:**


1. Базилюк А.В., Дерій Ж.В., Концева В.В., Хоменко І.О. Економічна теорія. Практикум: Навчальний посібник – К.: ЦУЛ ., 2012.-312с.
2. Башнянин Г.І. Політична економія. Навчальний посібник. – К.:ЦУЛ, 2013. – 410 с.
3. Кузнєцова Л.В. Політична економія: Навчально – методичний посібник – К.: НУХТ, 2011. – 181 с.
4. Лопух К.В. Сучасний монетаризм: Монографія – К.: ЦУЛ, 2015.-272с.
5. Луценко Г.П. Курс економічної теорії: практика і теорія: Електронний посібник – Кременчук: КЛК НАУ, 2011. – 207 с.
6. Мельникова В.І. Національна економіка: Навчальний посібник – К.: ЦУЛ, 2012. – 248 с.
7. Носова О.В. Національна економіка: Навчальний посібник – К.: ЦУЛ, 2013. – 512 с.

8. Панчишин С.М. Аналітична економія: Макроекономіка і мікроекономіка: Підручник: у 2-х кн. / За ред. С.М.. — К.: Знання, 2013. 615 с. 20
9. Старостенко Г.Г. Національна економіка: Навчальний посібник – К.: Ліра – К, 2011. – 432с.
10. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навчальний посібник – К.: ЦУЛ., 2012. – 280 с.

## ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання ОК «Управління персоналом», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (https://www.chnu.edu.ua/media/jxdbs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf), Положення про виявлення та запобігання плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf).Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентові/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.